

- забезпечення вищої довіри з боку населення;
- формування недискримінаційної культури в секторі безпеки;
- дотримання міжнародних і національних зобов'язань у сфері утвердження гендерної рівності.

Отже, відповідно до проведеного нами аналізу, ми можемо зробити висновок, що Україна прагне до практичної реалізації зобов'язань щодо забезпечення гендерної рівності в цьому важливому для держави секторі. Для приведення цієї мети в дійсність потрібно зробити один із головних кроків – спробувати змінити свідомість населення та змінити відношення до цього, адже в деякій мірі це заважає для залученню жінок до роботи у секторі безпеки і оборони відповідно до усіх її структур.

Також, щодо вирішення проблемних питань дотримання гендерної рівності у секторі безпеки та оборони, задля подолання у секторі безпеки та оборони патерналістських підходів політики, які унеможливають інтеграцію жінки-військовослужбовця у військовий колектив, пропонується [4]:

В інституціях сектору безпеки та оборони, у яких ще не функціонують Робочі групи з виконання Національного плану дій, створити такі з метою забезпечення комплексного підходу до врегулювання проблем гендерної рівності.

Робочим групам з виконання Національного плану дій забезпечити вивчення проблем гендерної рівності у інституціях сектора безпеки і оборони, враховуючи особливості кожної з них, а керівництву – організувати вирішення виявлених проблемних питань.

Державі (через суб'єкти законодавчої ініціативи) удосконалити нормативно-правову базу сектору безпеки і оборони з метою забезпечення гендерної рівності шляхом усунення наведених у розділі відмінностей статусних позицій жінок і чоловіків військовослужбовців.

1. Дрозд О. Гендерна рівність у сфері безпеки й оборони: міжнародний досвід. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 10. С. 105-110

2. Дмитренко Ю. П. Соціально-правові гарантії співробітників сектору безпеки і оборони в контексті гендерної рівності. URL: http://www.academy.ssu.gov.ua/ua/page/page_1581345295.htm. (дата звернення 13.05.2021р.)

3. Камінська Н. В., Чернявський С. С., Перунова О. С. Забезпечення гендерної рівності в системі МВС та інших центральних органів виконавчої влади: лекція. Київ: Національна академія внутрішніх справ. 2020. 31 с.

4. Гендерні питання в секторі оборони. Збірник інформаційно-методичних матеріалів. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/b/468957.pdf> (дата звернення 13.05.2021р.)

Вадим Хашев
доцент кафедри
кримінального права та кримінології
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ КРИМІНОЛОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ ЗЛОЧИНЦІВ ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ

Для кримінології характеристика особи злочинця є одним із найважливіших питань, що потребує постійної уваги. Оскільки розробка належних та ефективних заходів запобігання будь-якому виду кримінальних правопорушень повинна враховувати ті специфічні риси, властивості і якості, що відрізняють злочинців від законослухняних громадян.

І саме узагальнена кримінологічна характеристика окремих видів і категорій злочинців дозволяє виділити їх специфічні ознаки та якості, що сприяють вчиненню ними злочинів, визначити криміногенні групи населення, а також прогнозувати злочинну поведінку окремих осіб [1, с. 42]. У цьому контексті цікавим буде проаналізувати всіх злочинців за такою соціально-демографічною ознакою, як стать.

Слід відзначити, що для кримінології аналіз злочинців за статтю є важливим, оскільки, незважаючи на те, що злочинність жінок тісно пов'язана із загальною злочинністю, разом з тим, вона має певні особливості, які визначаються соціально-біологічним і психологічним статусом жінки. Від злочинності чоловіків, яка домінує практично в усіх показниках

загальної злочинності, жіноча злочинність відрізняється кількісними показниками, особливостями структури і характеру злочинів, роллю жінок у злочинах, вчинених разом із чоловіками, способами і знаряддями вчинення злочинів. Що стосується кількісних особливостей і відмінностей, то протягом століть жіноча злочинність завжди значно поступалась чоловічій. Співвідношення рівня злочинів, вчинених жінками, до рівня злочинів, вчинених чоловіками, дорівнює 1:7[2, с. 189].

Якщо звернутись до даних судової статистики, то вищенаведені тези підтверджуються. Так, відповідно до Звітів про склад засуджених у 2016 р., при 76217 засуджених особах, жінки склали 11,69%, у 2017 р. – 11,27% (76804 засуджених осіб), у 2018 р. – 11,8% (73569 засуджених осіб), у 2019 р. – 12,2%(70375 засуджених осіб) та у 2020 р. – 12,3% (67517 засуджених осіб)[3]. Отже, за останні п'ять років, незважаючи на те, що загальна кількість засуджених осіб поступово зменшується, частка жінок серед усіх осіб, яких засуджено за вчинення кримінальних правопорушень, залишається у співвідношенні до чоловіків як 1 до 7, утримуючись на рівні 11-12%.

Спробуємо за допомогою аналізу даних судової статистики також з'ясувати, вчинення яких груп кримінальних правопорушень є властивим для жінок. Для цього розглянемо дані щодо частки жінок серед усіх засуджених за вчинення кримінальних правопорушень, передбачених окремо розділами Особливої частини Кримінального кодексу України (далі – КК), сукупно за період 2016-2020 рр.

Таблиця 1

Частка жінок серед загальної кількості засуджених за розділами Особливої частини КК

Назви розділів Особливої частини КК	Загальна кількість засуджених осіб	Кількість засуджених жінок	Частка жінок серед засуджених
Злочини проти основ національної безпеки України	630	351	55,7%
Кримінальні правопорушення проти життя та здоров'я особи	30987	3911	12,6%
Кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи	62	15	24,4%
Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості особи	672	10	1,5%
Кримінальні правопорушення проти виборчих, трудових та інших особистих прав і свобод людини і громадянина	4464	476	10,7%
Кримінальні правопорушення проти власності	197936	27579	13,9%
Кримінальні правопорушення у сфері господарської діяльності	3710	662	17,8%
Кримінальні правопорушення проти довілля	3617	48	1,3%
Кримінальні правопорушення проти громадської безпеки	14420	512	3,6%
Кримінальні правопорушення проти безпеки виробництва	369	33	8,9%
Кримінальні правопорушення проти безпеки руху та експлуатації транспорту	18476	582	3,2%
Кримінальні правопорушення проти громадського порядку та моральності	7434	917	12,3%
Кримінальні правопорушення у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів та інші кримінальні правопорушення проти здоров'я населення	49933	5063	10,1%
Кримінальні правопорушення у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації	2113	29	1,4%
Кримінальні правопорушення проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян та кримінальні правопорушення проти журналістів	6299	1156	18,4%
Кримінальні правопорушення у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж	221	31	14%

електрозв'язку			
Кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг	4214	618	14,7%
Кримінальні правопорушення проти правосуддя	6381	811	12,7%
Кримінальні правопорушення проти встановленого порядку несення військової служби (військові кримінальні правопорушення)	12395	86	0,7%
Кримінальні правопорушення проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку	38	3	7,9%
ВСЬОГО	364371	42893	11,8%

Аналіз вищенаведених показників частково підтверджує тези, що є дві сфери життя, у яких жінки здебільшого вчиняють кримінальні правопорушення. Першою є сфера побуту, де жінок переважно штовхають до злочину негативні обставини сімейно-шлюбних, родинних та сусідських відносин. Тут у більшості вчиняються насильницькі злочини: вбивства, заподіяння тілесних ушкоджень, хуліганства тощо[2, с. 189]. А друга сфера, це сфера де жінка працює, виконує професійні функції, пов'язані з можливістю вільного доступу до матеріальних цінностей. Здебільшого це галузі торгівлі, громадського харчування, сільськогосподарства, легкої або харчової промисловості. Тут жінки найчастіше скоюють такі корисливі злочини, як викрадення майна шляхом крадіжок, привласнення, розтрати або зловживання службовим становищем[4, с. 152]. Наприклад, частка засуджених жінок за вчинення привласнень, розтрат або заволодінь чужим майном шляхом зловживання службовою особою своїм службовим становищем, відповідальність за які передбачено у ч.2 ст.191 КК, сукупно за період 2016 – 2020 р.р. склала 48,1 %.

Водночас, заслуговує на більш глибоке дослідження питання того, чому серед усіх кримінальних правопорушень, за останні п'ять років, найбільшу частку жінок засуджено за вчинення злочинів проти основ національної безпеки України – 55,7%. При чому, у жодній з інших груп кримінальних правопорушень сукупно, кількість засуджених жінок не переважає кількості чоловіків.

Слід лише відмітити, що така перевага жінок складається в основному за рахунок вчинення ними злочину, передбаченого ст.110 КК «Посягання на територіальну цілісність і недоторканність України», оскільки серед 533 осіб, засуджених за вчинення цього злочину, за період 2016—2020 рр., було 343 жінки (64,4%). Тенденції до вищезазначеної переваги почалися з 2018 р., коли частка жінок склала 71%, і продовжилась у 2019 р. (72% жінок) та 2020 р. (72% жінок).

1. Ковалкин А.А. Хруша Н.С., Чубарев В.Л. Деятельность органов внутренних дел по выявлению и предупреждению группового сбыта наркотических средств: Учебное пособие. К.: Украинская академия внутренних дел, 1993. 112 с.

2. Гаргат-Українчук О.М. Кримінологічна характеристика жіночої злочинності. *Науковий вісник Ужгородського національного Університету. Серія Право*. 2014. Випуск 25. С.189-191.

3. Статистичні звіти «Про склад засуджених» за 2016 - 2020 р.р., підготовлені Державною судовою адміністрацією України URL: https://court.gov.ua/inshe/sudova_statystyka/

4. Александров Ю.В., Гель А.П., Семаков Г.С. Кримінологія: курс лекцій. К.: МАУП, 2002. 295 с.